

BUITEN

8^B JAARGANG N°. 23.

ZATERDAG 6 JUNI 1914.

Foto Aug. F. W. Vogt.

OP HET VOORPLEIN VAN KASTEEL BILJOEN.

Schnabel, sc.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE STERRENHEMEL IN JUNI, DOOR A. A. N.	BLZ. 270
DE GEHEIMZINNIGE VIOLIST, DOOR WILLIAM LE QUEUX (23)	BLZ. 270 EN 280
HET KASTEEL BILJOEN, (VERVOLG), DOOR TOM SCHIL- PEROORT, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 269, 272—275
DE BEDENKELIJKE DOCHTER, (VERVOLG), DOOR HESSEL JONGSMA	BLZ. 273
VAN WITTE KAARSEN, (GEDICHT), DOOR TONY DE RIDDER	275
DE PESTVOGEL, DOOR C.	275
HET ROKIN TE AMSTERDAM, DOOR CORN. J. GIMPEL, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 275—278
JONGE LIJSTERS, DOOR DE MOEDER VERLATEN, SCHREEU- WEND OM VOEDSEL. ILLUSTRATIE	BLZ. 278
DE PANAMA-TENTOONSTELLING TE SAN FRANCISCO. ILL.	279
RIVIERGEZICHT, DOOR GEERTRUIDA CARELSEN.	279
HET VERVOER VAN DE KATOENOGST IN BRITSCHE-INDIË. ILLUSTRATIE.	280

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten.” Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's. Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

DE STERRENHEMEL IN JUNI.

HET volgende overzicht geeft den stand der sterren beelden voor omstreeks 11 uur:

Zenith: Draak;
Noorden: Kleine Beer, Cassiopeia, Giraffe, Perseus, Wagenman;
Noordoosten: Andromeda, Cepheus, Hagedis;
Oosten: Dolfijn, kleine Paard, Pegasus, Pijl, Vos, Waterman, Zwaan;
Zuidoosten: Arend, Lier, Steenbok;
Zuiden: Hercules, Kroon, Schild van Sobieski, Schorpioen, Schutter, Slang, Slangendrager, Weegschaal;
Zuidwesten: Kroon;
Westen: Grootte Beer, Boötes, Hoofdhaar van Berenice, Jachthonden, Leeuw, Maagd;
Noordwesten: Grootte Beer, kleine Leeuw, Lynx.

De Melkweg is omstreeks middernacht prachtig te zien; hij loopt in een wijden boog van het Noord-noordoosten naar het Zuiden, en bereikt in het Oosten in het sterrenbeeld Zwaan een hoogte van 60 graden boven den horizon. Hier bevindt zich, tusschen β en γ het helderste gedeelte; verder naar het Zuiden, in de sterrenbeelden Vos, Pijl, Arend en Schild is de Melkweg in twee takken gescheiden; nog lager, in den Schutter zijn eenige vrij kleine, maar zeer heldere afzonderlijke wolken te zien.

De tijdsvereffening heeft deze maand een gering bedrag. De zon is in het begin van Juni twee minuten bij de klok vóór, en geraakt tegen 1 Juli vier minuten achter; half Juni wijzen zon en klok gelijk.

Den 22^{en} Juni bereikt de zon haar zomerstilstand; de Noordelijke afwijking is tot een maximum gestegen, gelijk ook de middaghoogte. De zon wendt zich nu weer naar den evenaar, en de dagen gaan korter worden.

Venus is een prachtige avondster. Zij loopt steeds meer naar het Oosten uit en gaat half Juni meer dan twee uren na de zon onder. De helderheid neemt voorloopig nog steeds toe; desgelijks de middellijn, die den 1^{en} Juni 12" meet, den 14^{en} 14". De schijngestalte neemt daarentegen iets af, maar het zal nog tot September duren, voordat men een zuiver Eerste Kwartier te zien krijgt.

Mars is tengevolge van de snelle Oostwaartsche beweging, die de planeet in het sterrenbeeld Leeuw brengt, deze maand nog steeds in de avondschemering vrij gemakkelijk waarneembaar.

Mercurius zal omstreeks half Juni waarschijnlijk wel als avond-

ster gevonden kunnen worden, hoewel het jaargetijde, zooals ik al meermalen uiteenzette, hiervoor lang niet zoo gunstig is als de lente. De Oostelijke elongatie bedraagt niet minder dan vijf en twintig graden, en de planeet gaat zeven kwartier na de zon onder. Het gemakkelijkst zal Mercurius te vinden zijn met behulp van Mars en Venus.

Den 6^{en} Juni staan de drie planeten nagenoeg op een grooten cirkel, in de volgorde Mars—Venus—Mercurius, terwijl dan de afstand Mars—Venus nagenoeg het viervoudige bedraagt van den afstand Venus—Mercurius (36° en 9° ongeveer). Den 16^{en} Juni is Venus veel dichterbij Mars gekomen en zijn de afstanden Mars—Venus en Venus—Mercurius ongeveer 29° en 20°.

Jupiter komt al te 11 uur op en staat kort na middernacht vrij gunstig voor de waarneming. De Oostwaarts gerichte beweging komt den 11^{en} Juni tot stilstand; daarna gaat de planeet in het sterrenbeeld Steenbok „terug” loopen.

De Komeet 1914 B, waarover ik in de N. R. Ct. van 25 Mei iets mededeelde, zal, als dit nummer van Buiten verschijnt, ook al door de Volle Maan wel niet meer zichtbaar zijn. De laatste dagen van Mei bewoog zij zich met groote snelheid naar het Zuidoosten.

Den 26^{en} Juni zal de maan 's morgens omstreeks 8 uur rakelings ten Noorden langs Venus heen gaan; misschien heeft er zelfs een bedekking plaats.

A. A. N.

DE GEHEIMZINNIGE VIOLIST

door WILLIAM LE QUEUX.

(23)

(Geautoriseerde vertaling.)

HOOFDSTUK XIX.

NATUURLIJK hadden wij dikwijls samen gepraat terwijl wij op het Chalet waren, maar tot nu toe scheen Rosemary niet geheel de oude geweest te zijn. Dat voorstel van den dokter, dat zij een zeereis zou gaan maken, was werkelijk een goed idee geweest, doch nog beter was mijn voorstel geweest om haar op reis te vergezellen.

En wat zouden we een heerlijken tijd hebben, als we op Sicilië aankwamen! Te denken dat we gedurende verscheidene weken, den geheelen dag, den gehéelen dag en iederen dag, samen zouden zijn, met geen ander doel in het leven dan van elkaar's gezelschap te genieten en elkaar gelukkig te maken. In mijn geheele leven had ik mij, geloof ik, nooit zoo volmaakt tevreden gevoeld, als gedurende dat korte halve uurtje.

Toen ik later naar beneden ging, vond ik Jeans achteloos bezig mijn diner-kostuum klaar te leggen. Ik was in zulk een opgewekte stemming, dat ik dadelijk met hem begon te praten. Na hem gevraagd te hebben of de reis hem beviel, of hij zich sterker voelde dan hij gedaan had, en na hem nog meerdere alledaagsche vragen van hetzelfde genre gedaan te hebben, merkte ik achteloos op:

„Ik zie, dat je vriendschap gesloten hebt met Miss Calvert's kamenier, hè Jeans?”

Hij keerde zich vrij plotseling tot mij, en ik was verbaasd bij het zien van zijn gelaatsuitdrukking. Hij zag er niet uit alsof hij mijn vraag prettig vond, zooals ik verwacht had.

„Jawel, meneer”, was het eenige wat hij zeide, en nog wel op zeer ernstigen toon.

„'t Is een knap meisje, Jeans”, ging ik op denzelfden half gekserenden toon voort, „ik hoop, dat je op je hoede zult zijn”.

Ik heb reeds gezegd, dat, daar ik Jeans van zijn geboorte af gekend had, en daar zijn vader jarenlang bij mijn grootvader, Lord Wyndham, in dienst was geweest, ik hem met grooter gemeenzaamheid behandelde, dan men het doorgaans een belediende doet.

„Jawel, meneer” zeide hij wederom.

„Je schijnt er niet bijzonder enthousiast over te zijn, Jeans”, hield ik aan. Ik had hem nog nooit zoo zwijgzaam en somber gezien als ik op dien toon tot hem sprak.

„Dat ben ik ook niet, meneer”, antwoordde hij, terwijl hij de knoopjes in mijn overhemd begon te doen.

„Maar waarom niet? Hebben jullie nu al gekibbeld?”

„Het spijt me dat ze aan boord gekomen is, meneer”, zeide hij met een strak, peinzend gezicht.

„Spijt! Ik zou gedacht hebben, dat je buitengewoon in je nopjes zoudt zijn met zulk een reisgezellin!”

„Neen, meneer, dat ben ik toch niet”.

„Kijk eens hier, Jeans”, zeide ik, „vertel me de kwestie eens. Wat heeft ze gezegd, dat je zoo uit je humeur brengt?”

De man fronste de wenkbrauwen.

„Zij heeft heel wat gedaan, meneer — of ik moet het al heel erg mis hebben”.

„Vertel het me onmiddellijk, dadelijk!” zei ik plotseling ernstig.

„Wilt u werkelijk, dat ik het u zal vertellen, meneer?” vroeg hij, mij op zonderlinge wijze aankijkend.

„Anders zou ik het je niet vragen”.

Gedurende een paar minuten leek Jeans zeer weinig op zijn gemak, en toen zeide hij:

„De vrouw, die nou kamenier bij Miss Calvert is, is dezelfde als die me dien avond in 't Coliseum ontmoette, en me dat fleschje gaf, met die droppels voor de zenuwkrampen — wat u me later vertelde, dat vergif was”.

„Goeie hemel!” zeide ik, hem aanstarend. „Dat meen je toch niet? Weet je het wel zeker?”

„Vast, meneer. En ze leek heelemaal niet verwonderd, toen ze me zag”.

„Dat is heel merkwaardig!” zeide ik, terwijl ik snel nadacht. „Ze bracht uitstekende getuigen mee toen Miss Calvert haar een paar weken geleden in dienst nam; en toch zeg jij, dat ze heelemaal geen kamenier is?”

„’t Is mogelijk dat ze dat wèl is, meneer”.

„Wat heeft ze je dan verteld, en waar heeft ze met je over gesproken?”

„O, over allerlei. Ze stelt belang in u, meneer, erg veel belang zelfs; en ze weet een heeleboel omtrent u zooals het schijnt. Zij — enfin, ze wou me, schijnt ’t uithooren over uw gewoonten, en — en zoo”.

Toen ik Jeans de eerste keer in het sanatorium te Torquay over het fleschje had gesproken, had ik met opzet hem niet verteld, dat zoowel de dokter als ikzelf zijn ziekte rechtstreeks toeschreven aan het innemen van die droppels. Ik achtte het onder de gegeven omstandigheden raadzaam hem nu met dit feit in kennis te stellen.

„Jeans, je herinnert je dus, dat ik je vertelde, hoe dat fleschje, dat ik in Half Moon Street tusschen je spullen vond, vergif bevatte?” zeide ik.

„Zeker wel, meneer”.

„En dus was het dit meisje, de kamenier van Miss Calvert — Theresa, zooals ze haar noemen, — die je dat fleschje gaf?”

„Jawel, meneer”.

Ik zweeg een oogenblik, en ging toen voort:

„Wat ik je nu ga vertellen, Jeans, zal je misschien verbazen; maar het is waar. Door het innemen van dat drankje, en nergens anders door, ben je zoo ziek geworden. Je heele ziekte was daaraan te wijten, en was je met het innemen van het goedje doorgegaan tot het fleschje heelemaal leeg was, zooals je gezegd was, dan was je nu al dood”.

Hij verbleekte zichtbaar. Hij scheen zoo onder den indruk van mijn woorden te zijn, dat hij niets kon zeggen.

„Wat weet je van dit meisje?” vroeg ik plotseling. „Wie is ze?”

„Ik heb er geen idee van, meneer. We ontmoetten mekaar in het Coliseum als — nou, zooals ik iedere andere vreemde kon ontmoet hebben, en we werden al heel gauw goede vrienden”.

„Je hebt toch niet met haar over mij gesproken, of over mijn private aangelegenheden, hoop ik?”

„Voor zoover ik me kan herinneren, niet, meneer. Dat zijn geen dingen, die ik aan andere menschen zou vertellen, en vooral niet aan een vrouw van dat slag. Ik weet te goed wat m'n plicht is, meneer, en ik hoop, dat ik die doe”.

„Van wie kan ze dan dingen over me weten, zooals je zegt dat ze doet?”

Allerlei vreemde gedachten en onaangename verdenkingen stormden op mij aan. In de eerste plaats was daar het mysterie van Rosemary's ziekte, en het gedeeltelijk opgehelderde mysterie van Jeans' ziekte; het mysterie van Drew's zelfmoord; het mysterie, (want ik geloofde dat het een mysterie was) van Mario Bondi's dood, om nog niets te zeggen van het mysterie van Quain's verdwijning. Konden zij allen op de een of andere geheimzinnige manier met elkaar in verband staan? En behalve deze, waren er nog eenige minder belangrijke problemen op te lossen — waarom Gasperini, bijvoorbeeld, de stad verlaten had. Waarom Louise Joubert naar Paignton gegaan was. Wat was de ware reden, dat zij het Chalet bezocht had? Waarom had Gasperini dien zelfden avond staan wachten in het laantje te Babba-combe? Het was alles één groot onbegrijpelijk raadsel — een groot doolhof. En nu hadden we hier weer dit meisje aan boord, dat Jeans bij haar volle weten had trachten te vergiftigen, en in dienst van Rosemary Calvert, op wier leven, volgens de woorden van Madame Joubert, Gasperini het voorzien had.

School er ergens een vreeselijk complot onder al deze voorvallen, die, oppervlakkig beschouwd, enkel toevallige gebeurtenissen leken te zijn?

Hoe meer ik de zaak trachtte te doorgronden, hoe'n hopeloozer warboel het in mijn hoofd werd. Ten laatste gaf ik het op. Blijkbaar viel er niets anders te doen dan bedaard af te wachten wat er gebeuren zou. Doch onder het wachten besloot ik mijn oogen goed open en dit meisje Theresa van Rosemary verwijderd te houden.

Na Jeans gezegd te hebben zijn tong in toom te houden, doch mij alles te vertellen wat hem ter oore kwam, of wat hij zag, dat ook maar in het minst verdacht leek, ging ik dadelijk naar Calvert, en daar ik hem alleen in de kajuit vond, herhaalde ik tegenover hem wat Jeans mij verteld had.

Hij keek een minuut of zoo heel ernstig, en er trokken diepe rimpels in zijn voorhoofd.

„Ik kan er geen touw aan vastknoopen”, verklaarde hij ten laatste. „Jij wel, Cyril?”

Ik gaf toe, dat, hoewel er zich zonder twijfel iets geheimzinnigs aan het voltrekken was, ik geen idee had wat het kon zijn, en dat ik geheel in het duister rondtastte bij mijn pogingen een behoorlijke oplossing te vinden.

„Jeans is toch zeker te vertrouwen?” zeide hij plotseling.

„Absoluut”, antwoordde ik. „Ik vertrouw hem even volkomen als mijzelf. Als hij niet door en door betrouwbaar was, zou dit meisje Theresa, — gesteld dat zij bezig was een goedberaamde misdaad te begaan — hem beïnvloed hebben haar te helpen, want hij is buitengemeen ontvankelijk voor vrouwelijk schoon. Maar inplaats daarvan is hij sterk tegen haar gekant”.

„Ja, maar we zijn op een zeereis!” antwoordde Calvert. „De zee oefent een wonder romantischen invloed op velen van ons; het is te hopen dat Jeans niet onder deze bekoring geraakt, te meer nog, daar deze bekoring een nog grooter prikkel wordt verleend door de aanwezigheid en het gezelschap van een onmiskenbaar mooi meisje als Theresa. Houd hem goed in het oog, Cyril. Zeg hem, zoo weinig mogelijk met haar om te gaan, dan zal ik van mijn kant probeeren haar nauwlettend gade te slaan. Je kunt hem natuurlijk niet verbieden met haar te praten, omdat dat onmiddellijk haar achterdocht zou wekken, en dat moeten wij vermijden. Het lijkt mij toe, Cyril, dat we al onze diplomatie en takt zullen moeten gebruiken die we bezitten”. Hij zweeg, en ging toen plotseling voort:

„De kajuit tegenover Rosemary is onbezet. Ik zal dadelijk gaan zien of er schikkingen te treffen zijn, zoodat ik naar die kajuit overga. Ik kan wel het een of ander voorwendsel bedenken, bijvoorbeeld, dat Rosemary zich zenuwachtig voelt, als ik niet in haar nabijheid ben, of iets van dien aard”.

Nauwelijks hadden wij ons diner geëindigd, of de beweging van de boot begon merkbaar toe te nemen. Ik ging aan dek, en bijna gelijktijdig met mijn komst daar, stampte het schip zwaar. Het was een stikdonkere avond. Er waren geen sterren te zien, en als de maan met lange tusschenpoozen nu en dan even verscheen, was het slechts om te laten zien, hoe snel de groote, loodkleurige wolkenbanken elkaar najoegen door het luchtruim. Plotseling schommelde de boot naar stuurboordzij. Een oogenblik later trof een zware zee haar midscheeps. Er volgde een geluid als een doffe ontploffing, en vóór ik er aan kon ontsnappen, had een omkrullende waterkegel, die over het dek kwam rollen, mij tot op de huid doorweekt. Ik haastte mij naar mijn kajuit, en werd begroet door het goedhartige gelach en de scherts van het groepje passagiers, dat bij den grooten salon stond. Een van hen vroeg mij met groote scherpzinnigheid, of ik nat was!

„O neen!” riep ik kregelig terug, terwijl ik mij de kajuitstrap afhaastte, „geen kwestie van — enkel een beetje schuim — ik ben zoo droog als kurk!”

Ik was in verscheidene stormen geweest, waaronder een cycloon op de kust van Japan, maar nooit had ik wind en zee zoo plotseling zien opkomen. In de Middellandsche Zee slaat het weer altijd zoo snel om. De boot stampte en rolde nu, alsof een reusachtig molenrad de diepten van den oceaan op-gekarnd had. Met groote moeite wist ik door de scheepsgang te komen, terwijl mijn doorweekte kleeren een nat spoor achterlieten. Wederom kwam er een geweldige bons tegen de zijde van het schip. Een oogenblik lang leek het schip stil te staan en te trillen. En toen zonk het voorgedeelte al dieper en dieper, wat gepaard ging met een sissend, striemend geluid, toen de kolossale golf, die het had binnengekregen, langs de dekken wegstroomde, en toen in reusachtige cascaden over de zijden in den oceaan terugvloeide.

Terwijl ik mij aan de leuning van de gang vastklemde, hoorde ik kreten uit de kajuit en uit verschillende deelen van het schip komen. Op dat oogenblik werd mijn aandacht afgeleid door een opkomende vloed van schoenen en laarzen die in onontwarbare massa langs den grond op mij toekwamen. Nauwelijks had ik ze ontweken terwijl ze langs mij heenvlogen, toen het achterschip begon te zinken, en een oogenblik later kwam de zwarte massa in de wildste verwarring weder aanzetten, nu versterkt door nog meer recruten, alsook door een bliken emmer, een koffiepot, en een kleine hutkoffer, die losgebroken was.

Het lawaai en rumoer werd nu oorverdoovend, en toch nam de storm nog steeds in hevigheid toe.

Koffers, kisten, pakkisten — alles, los en vast kon men door de kajuiten hooren bonzen. Kannen, waschkommen en ander aardewerk hoorde men in duizend stukken breken, welke stukken op hun beurt weder eerst tegen den eenen wand op, en daarna tegen den anderen werden gesmeten, wat, met het toeslaan van deuren, met een slag van een geweer en het kraken en zuchten van rekkende deelen, als het schip langzaam naar stuurboord overhelde en daarna naar bakboord, weldra overging in een waar babel van geluiden.

Ik ben gewoon aan de zee en haar grillen, maar ik voelde mij erg bezorgd over Rosemary. Ik had ruim een kwartier noodig om mij uit mijn doorweekte kleeren en in een droog pak te werken, en terwijl ik hiermede bezig was, deed eerst een karaf, en toen iets anders, dat even hard was, elk voor zich een geheel ongemotiveerde aanval op mij — en mijn tweede aanvaller raakte mij zoo hard en zoo plotseling, dat ik niet eens tijd had om te bepalen wat het was.

Ik vond Rosemary doodelijk verschrikt in haar hut. Zoo spoedig mogelijk stelde ik haar gerust, zeide dat er hoegenaamd geen gevaar was, hoewel de toestand feitelijk allesbehalve gevaarloos was. Telkens stortten enorme watermassas, vele honderden tonnen zwaar, zich tegen het schip met een slag als een ontploffing. Telkens herhaalde zich die vreeselijke sensatie, dat het voorschip zonk, als een reusachtige golf aan boord spoelde, en de dekken van het schip tot op de waterlijn deed zinken, en dan weder langzaam naar het achterschip wegvloeide. Verscheidene malen gelek de patrijspoort in de kajuit gedurende eenige oogenblikken wel een vallicht in de zoldering. Verscheidene malen werden de kleeren die Rosemary veiligheidshalve op het bed gelegd had, dwars door de kajuit naar ons toe geworpen, en er gingen geheele oogenblikken voorbij voor wij ons konden ontwarren.

(Vervolg op blz. 280 van dit nummer.)

Foto Aug. F. W. Vogt.

HET BROED-EILAND DER GANZEN IN HET PARK VAN KASTEEL BILJOEN.

BILJOEN.

(Vervolg.)

KAREL van Gelder bleef vijf jaar eigenaar van het slot. Een steen in het bruggenhoofd gemetseld is er de herinnering aan. In 1535 verkocht hij het aan Roelof van Lennep, Drost van Middelaar. Deze kreeg verlof op de Keienberg bij Beekhuizen een konijnenfokkerij op te richten; aangezien hiervoor vorstelijke vergunning noodig was, moge dit voor de gunst pleiten, waarin de toenmalige bezitter van Biljoen zich bij zijn vorst verheugen mocht.

Ongestoord bleef de familie van Lennep in het bezit van 't kasteel en het uitgestrekte landgoed tot 157. Toen kwam het in het bezit van G. J. van Weede van Walenburg, die met eene Johanna van Lennep in het huwelijk trad, tot in 1661 de fusie van Nederhagen met Biljoen plaats vond, doordat Alexander, Vrijheer van Spaen, die het door aankoop in bezit kreeg, door z'n huwelijk met Hendrina van Arnhem, mede bezitter van Nederhagen was.

Bovendien was Vrijheer van Spaen nog Heer van Ringenberg, Moyland, Hamminckelen, Till, Kemmena, en Hulshorst (Veluwe). Hij diende in het leger van den Keurvorst van Brandenburg. Z'n verheffing in den Rijks-Vrijheerenstand, door zijne verdiensten in het leger verworven, en door Keizer Leopold I bewerkstelligd, dateerde eveneens van 1661.

Waar dus de dienst zijne tegenwoordigheid elders vereischte, bewoonde hij het slot niet. Toch was het niet alleen zeer bewoonbaar, maar tevens zeer rijk ingericht. Echter was het karakter veranderd. Van burcht was het lustverblijf geworden, en mocht het met reden tot de schoonste buitens van dien aard uit dien tijd worden gerekend. Vandaar dat ook Lodewijk XIV, bij zijn inval in de Nederlanden in 1672, er zijn hoofdkwartier vestigde, 't geen mede verhinderde, dat het in asch werd gelegd, zooals toendertijd méér geschiedde.

Na den dood van Van Spaen, te Cleef in 1692, erfde zijn zoon Frederik Willem het goed, Ringenberg en Haminckelen uitgezonderd, dat aan een jongeren broer ten deel viel.

Dat ook in dien tijd de heeren niet geheel en al recht voor macht lieten gelden, blijkt uit het feit dat de Keurvorst van Brandenburg, belust op het bezit van Mayland en Till, van Spaen dwong, hem deze goederen te verkoopen. Daarover verbitterd, vroeg Frederik Willem ontslag uit den dienst — dat hij kreeg — en trok hij zich op Biljoen terug, waartoe hij waarschijnlijk anders niet gekomen zou zijn. Dit kwam aan de bloei van het buiten

ten goede; want niet alleen werd het goed onderhouden, maar tevens ook uitgebreid, doordat hij in 1708 het gebied met het landgoed Overhage en met de heerlijkheid Rosande uitbreidde.

Hij overleed in 1735 en zijn eenige zoon Alexander Diederik erfde het goed. Haminckelen en Ringenberg, dat vroeger aan zijn oom Alexander Bernard van Spaen had behoord, doch thans in 't bezit van diens zoon was, werd door hem teruggekocht, zoodat het thans, op Till en Moyland na, in één hand was.

In 1764, na zijn dood, kwamen al deze goederen in handen van Johan Frederik Willem, vrijheer van Spaen, die het landgoed zeer verfraaid heeft en tevens uitgebreid met Beekhuizen en Herkhuizen, dat thans nog tot het goed behoort. Heuven, eveneens in 1770 er bijgevoegd, is er thans weer van gescheiden.

De tijd, waarin het goed in diens bezit was, is voor het landgoed bijzonder gunstig geweest. De aanleg om het kasteel werd vernieuwd, plantsoenen aangelegd: „beeken werden gegraven en watervallen in het leven geroepen” verhaalt ons de geschiedschrijver. Heel het park werd tot een lustoord gevormd, met heel de kwistige luxe en overdadige fraaiigheden, die onder den laatsten stadhouder gewoonte waren. Rustieke bruggetjes en rustbanken, „hermitages”, werden overal opgericht en heel het kunstmatige gedoe uit die tijden bloeide er. Echter dient gezegd te worden, dat de goede smaak hier nog altijd de overhand behield en niet te veel werd geofferd aan de mode van dien tijd. Met dat al was het toen reeds een der fraaiste buitenverblijven in Gelderland. Door boscbouw en aanplanting, door ontwikkeling der landbouw, werd de machtige uitgestrektheid rentegevend gemaakt.

Wie thans nog de streek en de omgeving van Biljoen kent, zal de gevolgen ervan zelve kunnen aanschouwen. Wie kent niet het fraaie Beekhuizen, de Keienberg, heel die streek, die zich tusschen Velp en de Steeg uitstrekt, en ten slotte niet het kasteel zelve?

We ontleenen verder aan 'n klein geschriftje de mededeeling, dat baron van Spaen, het spoor van zijn pathetischen tijd volgend, overal in de bosschen, die hij zoo goed onderhield en waar hij op zoo vele plaatsen tot rust noodende koepeltjes liet plaatsen, ook direct de lofspraak der Grooten van onzen en vroegeren tijd over de Natuur liet aanspijken. Spreuken van Virgilius en Horatius, Rousseau en Boileau hechtte hij aan zware eiken en op fraaie plaatsen aan 'n stam. 's Mans idealisme lovend, kan

ik er mij toch niet van weerhouden hierbij te denken aan dezelfde gewoonte, die in Duitsche bierkneipen wordt gevolgd, en waarin je genood wordt, van de kracht dier spreuken je maar onmiddellijk aan den lijve te willen vergewissen. Het doet wat vreemd aan, als je de stille heuvelen beklimmend, of dwalend tusschen de hooge bosschen door prachtige lanen, opeens leest:

„Heerlijk klinkt van tak en twijgen,
't zich vervangend boschkoraal:
„Fluit het sijsje, zingt de lijster,
orgelt vink en nachtegaal.

„Tolk der ontboezemingen van den menschelijken geest, bij het aanschouwen der natuur” zou wellicht de titel van het boekje geweest kunnen zijn, zoo deze verzameling van aangeslagen spreuken, ooit vereenigd uitgegeven waren. Ze hadden misschien met succes het meereendeel van onze „gidsen door X en Y”, kunnen vervangen, wier schrijvers zich ook vaak bezondigen aan wijsche lyriek, waar zij over de „schalksche sprongen” van een eekhoortje of het „weemoedig gekir” van een woudduif verhalen.

Echter, zoo tijden, zoo zeden. Maar toch wil ik u ter staving van het bovenvertelde, vergasten op het mede aangehaalde vers eener dichteres uit die dagen, dat deze bij een waterval dichtte:

In 't ruischend lommer dezer olmen,
Waar stille rust het harte vleit,
Verdwijnen, vrij van angst en zorgen,
Mijn dagen in tevredenheid.
Hier leef ik eindelijk voor mijzelve,
Hier vormt mijn hart geen ijd'len wensch.
'k Geniet de ware zielevreugde,
De groote heilstaat van den mensch.
In 't aardsch gewoel, door zorg beangstigd,
Is ieder mensch ten prooi der smart;
Maar nauwelijks vindt het hart een rustplaats,
Of rust herleeft weer in het hart:
Zóó bruischt en schuimt het woedend water,
Als 't kletterend op de rotse stort,
Terwij het in mijn stille velden,
Een zacht en kronk'lend beekje wordt.

De goede bedoelingen van den heer van Spaen werden echter grovelijk miskend. Zooals overal geschiedt — en dit heeft niemendal te maken met het opschrift of het doel der bordjes — werden de dingen door het publiek met vuil gegooid of afgerukt. We kunnen heden ten dage hetzelfde constateeren met gewone straatbordjes. Het is maar zelden, dat in ons goede land, iets eenigzins opvallends, uitstekends, of binnen 's menschen bereik opgehangen aankondigingen, ongemoeid gelaten worden. Er is hier reden te over, nog eens nadrukkelijk op te merken, dat het sluiten voor het publiek van vele fraaie particuliere wandelwegen of buitens, aan dezelfde vrees voor vernielen, of aan treurige ervariingen dienomtrent zijn toe te schrijven.

(Wordt vervolgd.) TOM SCHILPEROORT.

DE BEDENKELIJKE DOCHTER.

(Vervolg.)

DOCH Trien had voor haar doen goede scholen bezocht, ze wist zich vrijwel gracielijk te bewegen, en op bals en uitvoeringen groeide ze in fleur en aantrekkelijkheid boven de anderen uit. Ze was nooit om een dans verlegen, hoewel geen boeren- of burgerjongen door haar werd geaccepteerd.

Dit alles was heel moeilijk om te dragen en ieder nieuw, een beetje coquet en uitdagend gelanceerd toilet, lokte vinnige critiek uit, doch de komst van den nieuwen dominé had den doorslag gegeven tot een algemeen vernietigend oordeel over de kostersdochter.

Trien Meyerman had reeds maanden een mandoline in huis, waarop zij 's avonds na negenen, het bed-uur van de Vaartwijkers, sentimenteele liedjes tikkerde. Het zilverig weg-tikkelen van

Foto Aug. F. W. Vogt.

KASTEEL BILJOEN. GOBELINS IN EEN DER SALONS.

allerlei smachtende liedjes over de wijde nachtvlakten van Holland, het kwinkelen van wereldlijke deuntjes naast het oord der dooden, was een gruwzaam gebeuren, en het derde allen, dat er juist in dien tijd geen dominé was, die over dergelijke wuftheid eens een streng vermaan kon houden. Van de ringpredikanten, die om beurten den dienst waarnamen, en niet op de hoogte waren van plaatselijke toestanden, kon men dat niet vergen. Doch men verwachtte alles van den nieuw-benoemde.

Zijn intrepreek was ernstig en waardig geweest en iedereen, die hem op den dijk tegenkwam, zag met ontzag en verholten toeschietelijkheid op naar het fijn-besneden nog jonge gelaat, dat schuil ging — het was hun eenige grief! — onder een ruige pet. . . .

Een der eerste avonden na dominee's komst dreven door het plechtig ruischen der kale kerkhofboomen twee stroomen van zacht-weggespatte muziekvonken. Trien Meyerman legde haar instrument neer en luisterde met groote gespannenheid. De deuren van haar balkonkamer zette ze wijder open, en, met een sjaal beveiligd tegen de vochtige Februari-koude, kwam ze stil toehooren. Toen het lied zachtjes weggeklepeld was, het vallen der tinkelende munten in donkere stilte was gedoofd, wachtte ze lang, doch bevend van emotie nam zij haar instrument toen weer op de knieën. Even waren haar vingers verward, maar spoedig speelde ze moedig toe, het sentimenteelste en kweelendste wijsje dat ze kende.

Zij voelde zich smachtende en aanbiddende jonkvrouw en al wat aan romantiek in haar was blijven hangen uit boeken en verdweepten uren, viel als een bloemenregen van zilver en goud

Foto Aug. F. W. Vogt.

DE VIJVER BIJ KASTEEL BILJOEN,

Foto Aug. F. W. Vogt

WAPENDRAGENDE BEER OP DE LEUNING DER BRUG
VOOR HET KASTEEL BILJOEN.

om haar neer. Nadat haar lied was verklonken en ze, met een zucht, was teruggezonden in ademlooze verwachting, begon weer op te spelen uit het sombere, hooge domineeshuis nieuwe tinkelmuziek, ijl als stippeling van verspreide sterren.

Achter de gouden wand van een lamp-verlicht raam vermoedde ze het interessant-bleeke gezicht van den jongen dominee, en zij voelde zich duizelig worden van zaligheid.

Nog eenige keeren speelden beiden hun oproep, flikkerende muziek, als het vlug verspatten van haastige lichtvonkjes door den nacht....

* * *

Den volgenden morgen kwam de dominé een bezoek brengen bij de familie Meyerman en reeds den avond daarop ging Trien met haar mandoline op visite in de pastorie, die als een grauw blok over de kerkhofsloot stond. Brigitta, die reeds meer dan tien generaties van ongetrouwde dominées had gehuishoudsterd, schudde meewarig haar hoofd toen het aarzeland zilverdoppelen van een schuchter duo tot haar doordrong....

Den volgenden morgen wisten de dochters van de herbergierster het nieuws het eerst.

Bakker de Korte kwam juist van de pastorie, den zwaren hengelmand zeulend in de holte van zijn gebogen arm, en Fie van Slag, die de versche ochtendbroodjes van hem in ontvangst nam, zag direct aan zijn schichtige oogen, dat er iets gaande was.

— Heb je effies taid? vroeg de bakker, angstig en onzeker als iemand, die om zware schuld zich vervolgd voelt.

— Werom zou ik gien taid hewwe, De Korte! knipoogde Fie, die van den moreel niet geheel betrouwbaren bakker een scabreus verhaaltje verwachtte.

— Wete je 't al van Trien Mayerman?

— Nee, watte? kwam Fie gretig.

— Trien is gusteravond bai domenee op visite 'weest!... Glunderend van steelsche pret, steeds met achterdochtige oogjes nog omziend, of iemand hem hooren zou, wachtte De Korte af welken indruk zijn woorden maakten. Maar Fie deed hoog:

— Nò, wat zouw dat!

— Zouw dat niks, 'n maidje bai 'n jongkeerl? Op ze kaemer mens! Op ze studeerkaemer!

— Meskien moet ze 'm wat vraege, hé, Trien zit nog al es zoo in de boeke, docht ik.

— Nee maid, kwam de bakker met verontwaardiging, — ze hewwe saeme 'speuld!

— 'Speuld?

— Jae, 'speuld! Domenee heb ok zoo'n meziekding, je weet wel, die zoo'n boel van die snaere hewwe!

— 'n Manderlien, mien je.

— Nouw, mens, en Trien en domenee hewwe ieder op zoo'n ding 'speuld. Duwette zait Brigit. 't Goeie mens was d'r overstuur van!

Fie wist nu genoeg en ze popelde van verlangen om den bakker, die 't gezellig vond met een van de frissche „Van Slagges maide” te praten, weg te krijgen.

— Nouw, De Korte, den kraig 'k morgge 'n stoet van je, hé. Da's den of'sproke!

— Vin je 't niet skril erreg van Trien? As vaeder en moeder zainde zoiets van je kind te motte beleve!

— Jae, 'k heb d'r ook 'n kaikie op, hoor! antwoordde Fie gereserveerd. — Nouw, da's den of'sproken van die stoet. Niet vergete, hoor. Dag bakker!

De Korte droop af gimmerig, dat hij zoo weinig succes van zijn nieuwtje had. In de tapkamer van „t Raadhuis” wekte het schandaaltje een storm. Moeder van Slag was met haar andere dochter bezig de tapkast schoon te maken, toen Fie binnenstormde: — Allemense, Trien Mayerman prebeert domenee an de haek te pikke!

Aan den avond van den * * * dag wist heel Vaartwijk wat voor onbehoorlijkheid geschied was, doordat twee menschen zich in de nabijheid van den doodenakker zòó hadden vergeten. Geen Vaartwijker jongen zou een meisje aanspreken, anders dan met kermis of uitvoeringen, en daar had koster's Trien de stoutheid bestaan den avond te verbrennen bij een jongen man, al droeg hij dan het kleeed des Heeren. Het was ergerlijk en bedroevend en nog dienzelfden avond vergaderde ten huize van den oudsten diaken de kerkeraad. Reeds had de jonge dominé, die nog druk bezig was met zijn nieuwe gemeentenaren kennis te maken, in sommiger ontvangst stroefheid gemerkt, doch hij was wèl verwonderd, toen dien avond met een ernstig gelaat en verwijtende oogen Sijmen de Zijp bij hem binnentrad.

Het was een onstuimige discussie geweest in den kerkeraad en Sijmen de Zijp, een eerbiedwaardig grijsaard, die, voor zoover zijn leeftijd hem toeliet, met ambitie het ambt van oudsten wethouder vervulde, was opgedragen, „domenee” zijn afkeurenswaardig gedrag in gepaste maar besliste termen onder het oog te brengen. Hij was niet het minst van zijn stuk gebracht toen de jonge predikant hem vriendelijk verwelkomde, en hij wees de hem aangeboden stoel met bewusten trots terug.

— Hoor es, jongeneer, — domenee wou 'k zegge — zoo kènne we 't niet langer anzien.

Domenee was ietwat onthutst, maar was zich zelven genoeg meester om zijn betoekening te gaten en te noodigen.

— Kom aan De Zijp, gaot u er bij zitten. Hebt u mij iets te vragen, waar u juist bij staan moet?

— Jae, ik wil staen jongeneer, domenee bedoel ik. En ik gaen niet zitten, voor je me beloofd hewwe, dat 't gien meer 'beuren zel!

— Wat dan toch, mijn vriend?

De Zijp vlamde op.

— Begraip jai dat niet. Jai as domenee. We benne hier medern op Vaartwaik en we kènne 'n hoop door de vingers zien. Werom dreeg jai gien hoed, jongeneer. Maar deer zelle we niks van zegge, al zagge we 't liever aers. Maar jai zelt hier gien maide ontvange! Dat mos je ze meedeels de kerkeraad.

Domenee zat een oogenblik zonder woorden, terwijl De Zijp zelfbewust en voldaan toekeek.

— Hoor eens De Zijp, ik ben blij dat je m'n stoel niet aangenomen hebt. Ik begriip, dat je te kiesch bent om in het huis van iemand, die je komt beleedigen, te gaan zitten. Ik dank je voor die fijnheid, De Zijp, maar een volgenden keer kun je je boodschap wel aan de huishoudster overgeven. Dat genoeg wilt u me natuurlijk wel doen, niet waar. Dus, tot ziens, Van Zijp!

Van Zijp kwam tegen hem over staan, besluiteloos:

— Hoor es, domenee, 't kèn toch niet.

De jonge man antwoordde niet meer; de genepen lijn van zijn fijne lippen was onverzettelijk.

De Zijp stooft op.

— As je maer begraipt, dat we gien meer in jouw kerk komme! Begraip je, de heele kerkeraad niet. Dag jongeneer, 'k zel je groete... (Slot volgt.)

HESSEL JONGSMA.

VAN WITTE KAARSEN

Nu is de boom een kandelaar
Met kaarsen, sneeuwenwit
Als branden voor een Gods-altaar,
Waar stil de Godslamp bidt.
Zoo recht en sterk en statig staan
De blanke kaarsenboomen,
Die alle witte lichten aan
Hun zonedroomen droomen.

En voor de kleine, simple kerk
Stilaan de boomen branden....
Een rij van vrome priesteren
Met kaarsen in de handen.
Wanneer in witten lentenacht
De kaarsen lichtend staan,
Is 't of een goede Heilige
Een Wonder had gedaan.

TONY DE RIDDER.

DE PESTVOGEL.

DE pestvogels, waarvan men slechts eenige soorten kent en die het geslacht *Ampelis* vormen, staan in vele opzichten op zich zelve. De meeste overeenkomst hebben zij met de Vliegenvangers.

In ons werelddeel bezit men slechts een soort, gewoonlijk Pestvogel, maar ook Sneeuwvogel, Wijnstaart, Zijdestaart, Beemer, Zwartemantel en in Groningen Lokvogel genoemd. Zij heeft acht centimeters lengte; haar bek is kort, tamelijk breed aan den wortel en van voren een weinig haakvormig; de kop is groot, de vleugels zijn tamelijk puntig, de staart is middelmatig en flauw afgerond, de pooten zijn zeer kort.

De hoofdkleur van den Pestvogel is een fraai en zeer zacht roodachtig grijs; de bovenvederen van den staart zijn zilvergrijs; de onderdekvederen roodbruin. De teugels, keel- en staartpennen zijn zwart, maar de kleine slagpennen hebben een witten, de groote slagpennen en de staartpennen een gelen eindzoom. Deze vogel bewoont de koude streken van Noord-Amerika, Siberië en Scandinavië tot op 58° N. Br. Evenwel broeden enkele paren somtijds zuidelijker, zelfs in Pruisen, Silezië en Wurtemberg.

De overige landen van ons werelddeel worden door hem enkel bezocht gedurende zijn verhuizingen die intusschen slechts in sommige jaren plaats hebben, waarschijnlijk ten gevolge van gebrek aan voedsel of van te groote voorttelling.

Door deze onregelmatige verschijning werd hij, in vroegere eeuwen, voor een voorbode der pest gehouden, waardoor hij den naam van Pestvogel verkreeg. Zijn voedsel bestaat, gedurende den zomer, uit insecten, die hij op de wijze der vliegenvangers op een vrijen tak zittende, beloert en vervolgens in de vlucht vangt; later in het jaar en gedurende den winter voedt hij zich met allerlei beziën. Hij heeft een zachten, aangename zang. Daar hij zich in eenzame, meestal onbewoonde streken ophoudt, is hij volstrekt niet schuw, zelfs wanneer hij zich op den trek bij ons vertoont. In den gevangen staat is hij zeer mak. Hij broedt in groote sparreboschen. Men vindt zijn nest ter manshoogte, op afgerotte boomstronken; het is half kogelvormig en uit gras, vederen en haren vervaardigd. Zijn eieren, zes of zeven in getal zijn blauwachtig wit, en met zwarte vlekjes en streepjes versierd.

C.

HET ROKIN TE AMSTERDAM.

HET Gemeentebestuur van de hoofdstad staat, wellicht meer dan ooit, voor moeilijke vraagstukken. Een van de meest brandende is zeker wel, of het de hand zal slaan aan de historische, bijkans klassiek geworden vormen der oude stad, ten behoeve van de eischen van modern verkeer. In hoever deze eischen al of niet overdreven zijn, zal hier thans niet ter sprake worden gebracht; enkel te duiden op het groote belang van een goede oplossing, ook voor de toekomst, moge hier volstaan.

Het Rokin staat, om bekende redenen, bovenaan op de lijst van het dempingsvraagstuk. Zijn *to be or not to be* als waterweg en als onderdeel van Amstel's bekende vormen van stadsschoon — zóó bekend, dat ze voor tal van Amsterdammers hun waarde schijnen te hebben verloren — zal weldra beslist worden.

Het kan daarom niet overbodig, en, naar we hopen, in de hoogste mate belangwekkend zijn, bij dit mogelijke keerpunt een blik te slaan in de geschiedenis van dien ouden water- en straatweg, ontstaan met, in en door het Amsterdam van de vroegste tijden.

We willen daarbij het Rokin beschouwen in drie eigen kenmerk dragende deelen.

I.

VAN DAM TOT LANGEBRUG.

Geen historicus heeft ons zóó duidelijk gemaakt hoe de tegenwoordige hoofdstad aan haar naam gekomen is, als de bekende, zich noemende „Schilder inde Schrijvende handt”, Cornelis Anthonisz., met zijn gegraveerde kaart van 1544. Hij toont ons de toen reeds „vermaerde koopstadt”, in twee vrijwel gelijke

Foto Aug. F. W. Vegt.

WAPENDRAGENDE LEEUW OP DE LEUNINGDER BRUG
VOOR HET KASTEEL BIJJOEN.

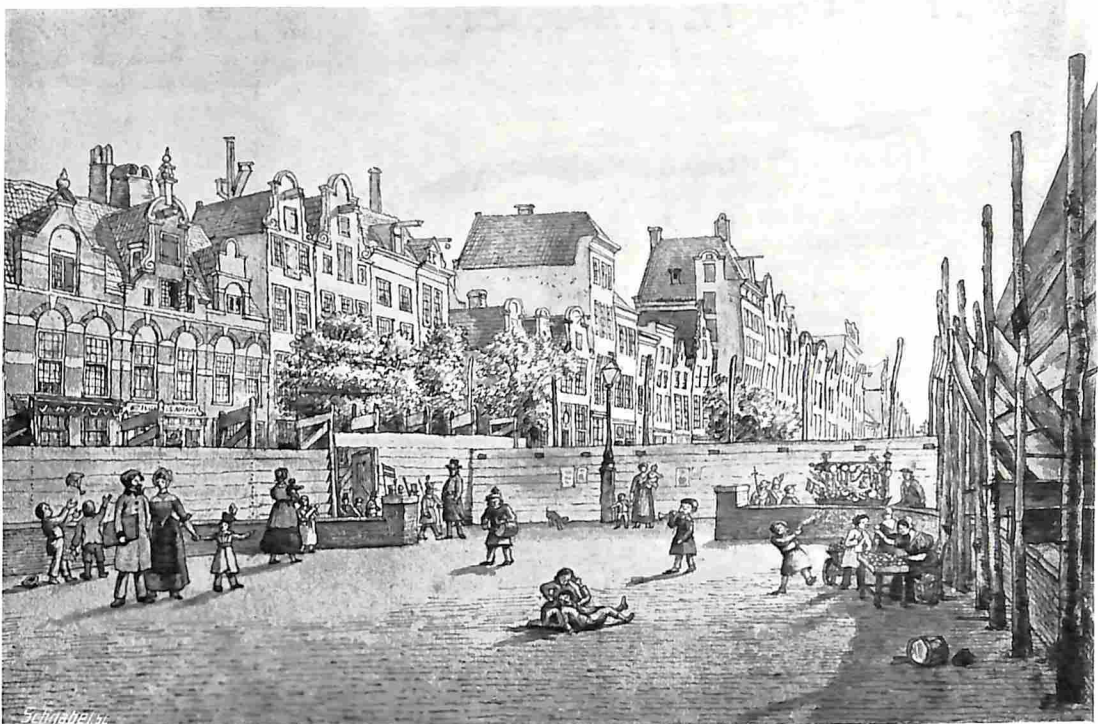
deelen doorsneden van de aloude rivier de Amstel, in wier midden een breede, steenen overgang met sluis — een dam — gelegd is. Het Zuidelijke, binnen stad gekomen deel der rivier, dat op zijn kaart „den Aemstel” heet, is precies wat we thans, nog en weder, (immers de Oude Turfmarkt is nu ook herdoopt) het Rokin noemen. Het Noordelijke rivierdeel, dat zich naar het slooprijke IJ spoedt, heet reeds Damrak.

Het Rokin is Amstel's eigenlijke binnenhaven. Haar breedte is dan ook op de meeste punten meer dan het drievoudige van den evenwijdig loopenden Oudezijds Voorburgwal. Er zijn echter omstreekt 1500 maar twee los- en aanlegplaatsen: de Damsteiger aan de west- en de Utrechtsche steiger aan de oostzijde van 't Rokin. Overigens loopen de huizen van Kalverstraat en Gansoorde (Nes) tot aan 't water door, zoodat een nieuwe „kaye” in 1503 aan de oostzijde — van Hermieten- of Utrechtsche steigersteeg tot Sint Pietersgasthuissteeg — en in 1527 een paar nieuwe burgwallen aan de westzijde, geen luxe mochten heeten. Hier is het begin van de versmallingen, die het Rokin in den loop der tijden ondergaan heeft en die het ten slotte gemaakt hebben tot het bescheiden grachtje, dat wij nu in dit stadsgedeelte kennen. In 1559 krijgt de westzijde haar nog ontbrekend stuk „burgwal” en op de kaarten van Pieter Bast en Balthasar Florisz zijn we dan ook een Rokin, dat aan beide zijden begaanbaar is; op de eerstgenoemde kaart heet het heele oostelijke stuk van Damsluis tot Langebrug „Uytersche steiger”.

Van de merkwaardigste en oudste gebouwen valt allereerst de Nieuwezijds Kapel in 't oog, met daarnaast — bij Cornelis Anthonisz goed zichtbaar — het Wolhuis, waarvoor in 1531 het rumoer ontstond, door eenige aanzienlijke vrouwen aangesticht, die niet duldden dat dit huis, op een wel niet gewijde, maar toch geheiligde plek gefundeerd, een betimmering zou worden van aanbreken van het Sacrament, en nu wederrechtelijk het fundament lieten dichtwerpen. Hoe deze suffragettes van de zestiende eeuw verbannen en in boete beslagen werden, hemel en aarde bewogen om haar recht, zelfs een reis naar Brussel maakten om — doch te vergeefs — een ingrijpen van Keizer Karel te verkrijgen en eindigen moesten met haar boete te betalen, kan men uitvoerig in Ter Gouw's Geschiedenis lezen.

Iets meer naar den Dam vinden we in denzelfden tijd van dit opstootje het Weeshuis, dat dertig jaar later, wanneer het reeds ongeveer 200 weeskinderen telt, zal worden overgebracht naar het huis de Gouwe in de Calverstraat — later tot hotel de Keizerkroon verbouwd, nu de winkel van de firma Pander — en ten slotte naar het voormalige klooster van St. Lucijen. Bij den hoek van den Dam, waar de Witte Leeu uithangt, bevindt zich de Stadtspaardenstal, ten dienste van de sleepers van de Waag, maar deze stal zal weldra, als de plannen voor de groote Beurs hun beslag krijgen, van hier moeten verdwijnen.

Beschrijven we de overzijde van 't Rokin, zoo vinden we daar een aaneenschakeling van kloosters en gasthuizen; 't is de grens van het uitgestrekte gebied dezer gebouwen, die de geheele Nes en een overgroot deel van Voor-, Achter- en Kloveniersburgwal in beslag nemen. Een laatst herinnering vinden we op een tekening uit het Gemeente-archief, voorstellende de voormalige kapel van het S. Maeriklooster, Rokin hoek Kalfsvelsteeg, dat eerst in het laatst van de vorige eeuw is af-

HET ROKIN TE AMSTERDAM.

DE NOODHULP-BEURS OP HET PLEINTJE VAN DE OUDE BEURS. LINKS: DE OOST-ZIJDE VAN HET ROKIN.

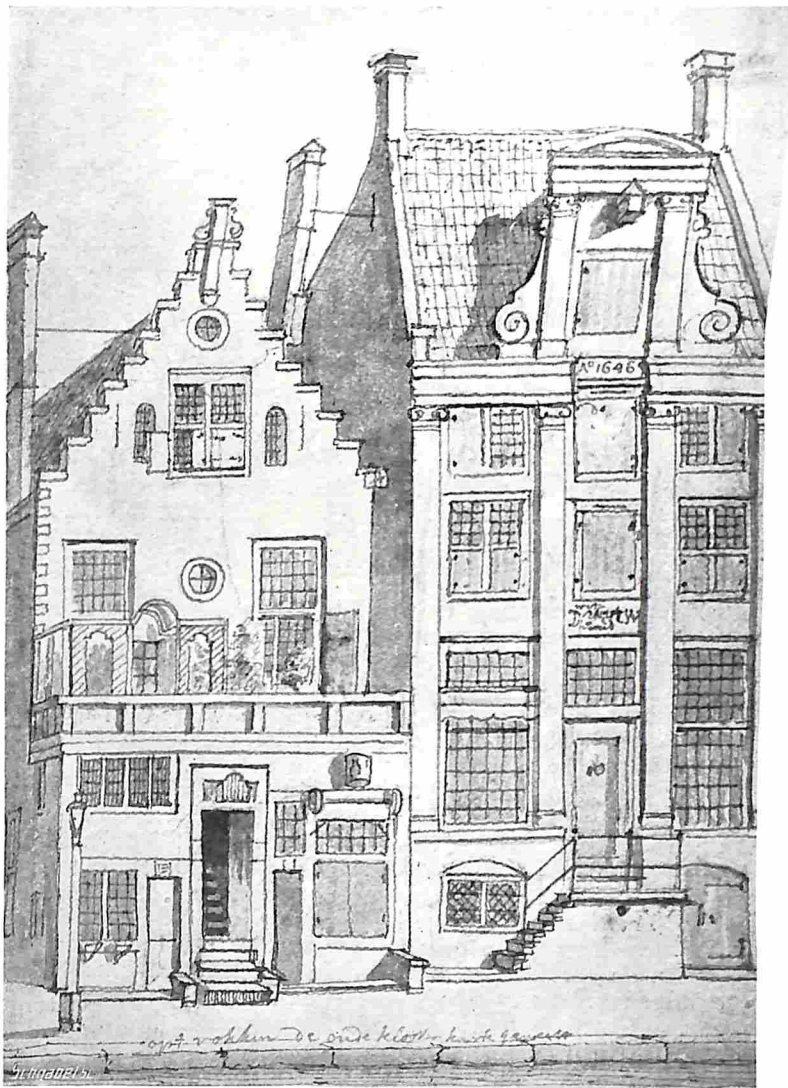
(Teekening in sepia en O.-I. inkt van G. Lamberts, Gemeente-atlas, Amsterdam.)

gebroken. Deze kapel of kerk diende in de eerste helft der 17e eeuw tot een lakenhal, die later naar het „Pand boven de Beurs” werd verplaatst. Het aangrenzende huis, „jaartal 1646, op de plaats van het eerste Pesthuis, heeft lang deel uitgemaakt van een suikerfabriek 1).

Een heel ander leven, een leven van bloei en ongekend handelsvertoon, dat zijn stempel meer dan twee eeuwen op de buurt vertoonen, stond voor 't Rokin op punt van aanbreken. Hendrik de Keyser en Cornelis Danckertsz waren naar Londen getrokken voor een studie van de Beurs aldaar. Hun plan was ingediend en de eerste steen voor het Amsterdamsche koopmanspaleis was in 1608 gelegd, om in 1611 de opening te resultaat te hebben.

Wij willen bij het merkwaardige gebouw, dat reeds zoo talloze malen beschreven is, niet stilstaan; het is ons te doen om de omgeving die het zich schiep, om de manier waarop het langen, langen tijd het geheele Rokin beheerschte. Alleen willen we even wijzen op de kolossale afmeting — voor een Beurs uit dien tijd — die het besloeg, n.l. tot voor de Spaarpotsteeg toe, en als Vondel ons spreekt van de Beurs te water uitgeweid, dan denken we daarbij meer, naar het spraakgebruik van onzen tijd, aan een uitbouw, een overstekend aanhangsel, dan aan een gevaarte dat in zijn geheel een overwelsel van 't Rokin was. Roeland van Leuve, de dichter van „'s Waerelds Koopslot”, die de Angelsche „Konninks Beurs”, het model dus van de Amsterdamsche, in 1710 bezocht, zegt dan ook in een noot in dat werkje: „Ik gis de Londonsche Beurs meer als een derde kleiner te wezen”. Het dichtelijke „al de waereld roemt op mij”, kon dus ook, behalve in hetgeen ter plaatse verhandeld werd, zijn oorzaak vinden in de onbekrompen schaal, waarop het gebouw zelf was uitgevoerd en dat mede de aandacht, vooral van vreemdelingen, trok.

Dien vreemdelingen ten gevallen bestaan ongetwijfeld in de eerste plaats het overgroot aantal logementen, later gaarkeuken, wijn- en muziekhuizen, dat zich in de onmiddellijke omgeving der Beurs en opmerken, waarvan de slechtste één gevel door een gevelsteen (nu Rokin 90) aan die oude dagen herinnert: „'t Heydelberghs vad”. Aan een rechtstreekschen mededinger doet denken de konjackpijp (pijp = langwerpige wijnvat) dat van 1647 bekend is. Talrijk waren de Wapens van . . . , de Hertogen, Graven, Hoven, Torens en Kasteelen van dit o. o., waarvan het moeilijk is, maar zeer dankbaar zou zijn, de oorzaak tot die naamvoering op te speuren; dankbaar, omdat daarvan niet zelden de bloei der inrichting heeft afgehangen en wellicht menige bijzonderheid omtrent den oorspronkelijken stichter tot ons zou komen. Om er enkele te noemen: de Ceulsche Dom, de Toren van Arnhem, 't Hof van Aarnem (1691), de zeven Kerken van Roomen; de Hartoch van Cleef (1626), concurrent ongetwijfeld van den Bonten Hertog op 't Rokin hoek Papenbrugsteeg, zowel als van verschillende Graven (de Oude, de Jonge, die van Holland o.a.) in de Kalverstraat; de Maagt van Dort (1689), 't Wapen van Roomen (midden 17de eeuw), het Wapen van Voorne (1625), het Jacht van Kuilenburg (1689), ook de Spaarpot (hoek Spaarpotsteeg) en de Verkeerde (= omgekeerde) Pot, van 1606, dat de veel voorkomende gevelsteen veldstoude van een onderst boven gehouden spaarpot, waaruit geldstukken rollen, benevens tal van vogels van diverse pluimage

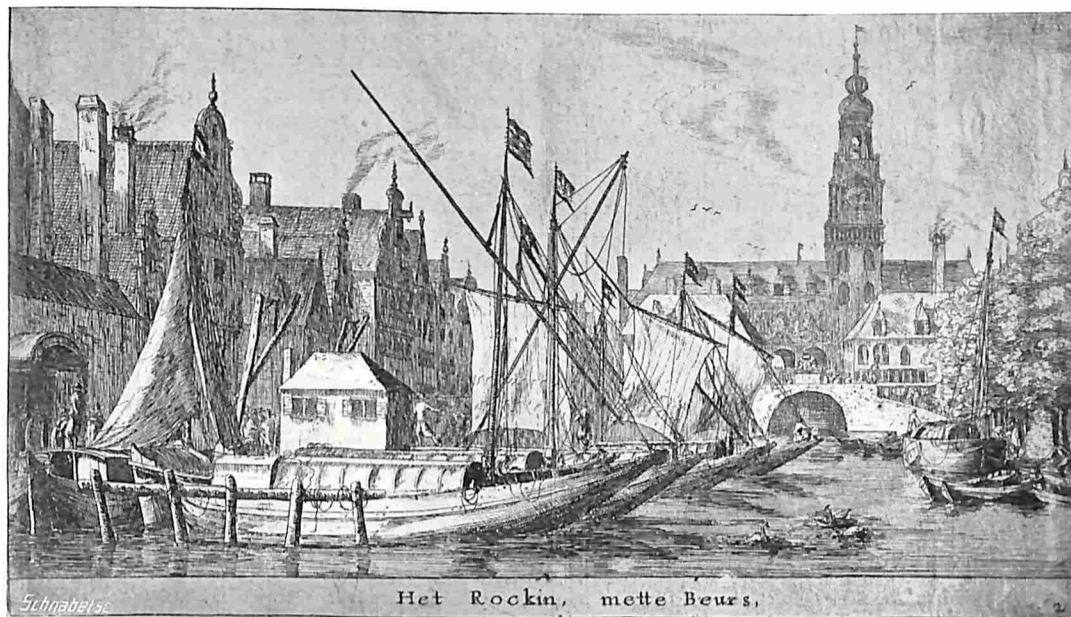

HET ROKIN TE AMSTERDAM.

LAATSTE OVERBLIJFSEL VAN DE KAPEL VAN 'T ST. MARIA-KLOOSTER, ROKIN HOEK KALFSVELSTEEG, GESLOOPT ONGEVEER 1896.

(18e eeuwse O.-I. inkteekening, Gemeente-atlas Amsterdam).

1) Om plaatsruimte te winnen zullen slechts bij uitzondering noten worden gegeven of bronnen genoemd. Belangstellenden lezers zullen deze gaarne op hun verzoek — via de redactie — worden aangewezen door den schrijver.

Het Rokkin, mette Beurs.

HET ROKIN TE AMSTERDAM.

GEZICHT UIT DE EERSTE HELFT DER 17^E EEUW. LINKS: HET KOOR DER NIEUWEZIJDS KAPEL MET HET ROTTERDAMMER-, DELFTSCHE- EN HAAGSCHE VEER. OP DEN ACHTERGROND DE BEURS MET DEN OORSPRONKELIJKEN TOREN VAN DE KEYZER.

(Ets van R. Zeeman).

als de Jonge Swaen, waarbij we ons herinneren wat Hieronymus Zweerts ons leerde:

Een Swaen voert ieder kroeg, zo wel in dorp als stad,
Omdat hij altijd graag is met de bek in 't nat,

met zijn noodwendige vliegende concurrenten de Paradijvogel (in 1647, achter de Beurs), de Vergulde Valck (reeds in 1595), de Sperwer (1607) o.a. Een uitgebreide studie over concurrentie in verschillende bedrijven in de gouden eeuw — de sprekende uithangteekens doen telkens aan de bijna gelijknamige fabrieksmerken van onze tijd denken — zou zeer eigenaardige verrassingen kunnen opleveren. Ik noemde nog niet de verschillende Bijbels, eerst boekdrukkersadressen, later meestal logementen, als de Vergulde Bijbel (achter de Beurs), de gekroonde Bijbel (Beurssteeg), d'Italiaansche Bijbel (in 1616 bij den bekenden uitgever Cornelis Lodewijks van der Plasse aan de Beurs-zelve) en laatstelijk d'Eerste Engelsche Bijbel, ook soms (verkeerdelijk?) de Derde Liesveldsche Bijbel genoemd, op de plek waar later het Leesmuseum verrees. Voor muziek zorgde een herberg van bijzondere soort, omstreeks 1670 bij de Beurs, die de Vriendschap van Parnassus gedoopt was en een uithangbord vertoonde waarop de Parnassus, Pallas, Apollo en de Muzen werden voorgesteld. De eigenaar was zekere Richard Hancock en een bewaard gebleven drukwerk, dat aan de wanden bevestigd werd, vertelt ons, op rijm, dat er muziek was van vier tot tien en dat om half acht de viola di gamba bespeeld werd. Een van de regels van het huis was, dat bezoekers, die muzikaal talent bezaten en een of ander instrument bespeelden, gehouden waren een ariaatje te doen hooren, op poene van een versnapering:

Soo iemand de Viejool, of Bas, of yets hanteert,
En niet een voosje speelt, tot straf zal moeten lyen
Een kanne Bottel-Bier: off Wijn kan hem bevryen...

Voor den meer burgerlijken reiziger waren de gaarkeuken; ook hier was gelegenheid tot logeeren. „Op de deur van een Garekeuken op 't Rokkin" las men het volgende rijm:

Zo iemand lustig is op enig vleesch of vis,
Wel toegemaakt, hij vind het heden op den dis,
Voor een civiele prijs, en zo hij wil vernachten,
Naar andere Logements en hoeft hij niet te trachten,

en dat men in dergelijke inrichtingen goed kon schransen werd den watertandenden voorbijgangers verzekerd voor de gaarkeuken In de Reizende Man, omtrent de Beurs:

Hier vind gij van alles, een kropsalaatje, gezoden en gebraden
Van een kalfsbout, ham, saucysen, frikkedellen en carmenaden,
Poulet, worsten ook, en 't geen een ieder voorts belijft,
Daar kan de Reizende Man mee worden geriesft.

Natuurlijk ontbrak het niet aan kapelletjes voor den gemeenen man, reeds te herkennen aan namen als de blauwe Druyff, de gulden Druyff, de vier Calckdraggers, de Nadorst (op den hoek van de steeg, die er nog den naam van draagt), en ook gelegenheden van verdacht allooi als d'Oranjeboom, in 1642 achter de Beurs, waren niet ver te zoeken.

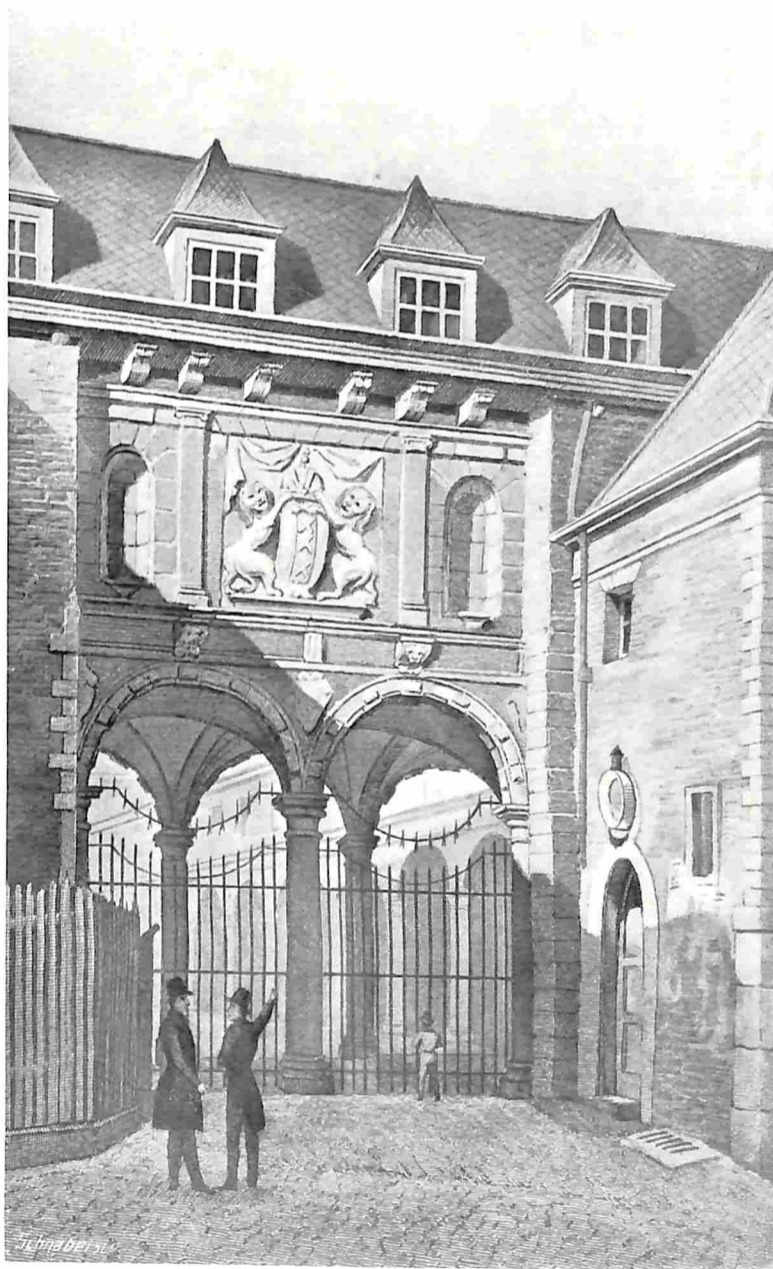
Nevens de voedingsgelegenheden voor het lichaam telde het Rokkin menig adres waar voedsel voor den geest kon worden opgedaan of aangevuld. Wel woonden de meeste en grootste boekverkoopers en uitgevers op den Dam, den Middel- of Vijgendam, de Gasthuissteeg (het westelijke deel van de Paleisstraat) en de Kalverstraat, — de uitgevers van zeeboeken en zeekaarten woonden bijna allen op het Water of Damrak — maar ook ons Rokkin mocht tal van deze nuttige mannen aanwijzen. Meerderen woonden in een der 34 boogen of kassen van de Beurs-zelve, zooals de reeds genoemde Cornelis Lodewijks van der Plasse, de uitgever

van Breero's kluchten en liederboeken: Abraham de Koningh, dichter en boekverkoopers, die er den Coninghshoedt en Casparus van Hilten, die er den Gecroonden Hoedt had uitgehangen; David de Meynde, die de Werelt-Caert voerde, en in later tijd de Fransche boekverkoopers l'Honoré en des Bordes vlak naast elkaar. Maar ook om de koopmansbeurs heen wemelde het van boek- en plaatverkoopers, waarvan de bekendsten zijn de Stichters, in den Ouden Berg Calvarien (hoek Gapersteeg); Willem Jansz. Cloppenburgh in de Vergulde Chronijck; Hieronymus Zweerts, die in zijn betere dagen in de Wackere Hont op den Dam woonde; Manuel Colijn, in 't Stede-boeck; Jan Rieuwertsz, in 't Martelaers-boeck; Pieter Arentsz, omstr. 1673—'85 in de drie Knollen, dat, eigenaardig genoeg, in 1693 en later, als zijn weduwe er de zaak voortzet, de drie Rapen blijkt te heeten (thans nog is er de aloude firma Schooneveld gevestigd). In 1812 blijkt op den Zuiderhoek van de Kromelleboogsteeg (waar thans de apotheek is) de boekverkoopers Ellerman gevestigd; op den anderen hoek (nu 6 A) vond men later de firma Scheltema & Holkema, vóór zij de zaak naar het tegenwoordig adres

verplaatste. Herinneren we er nog aan, dat honderd jaar geleden ook de Stadsdrukkerij waar, opnieuw na de Fransche overheersing, de Amsterdamsche Courant werd uitgegeven, op het Rokkin (thans genummerd 52) een plaats vond.

* * *

Maar we mogen de scheepvaart niet geheel achteraan laten komen. Van het Utrechtsche veer, aan den steiger van dien naam, is bereids gesproken. Gaf het laden en lossen reeds de noodige drukte, hoeveel rumoeriger moet het hier nog geweest zijn door de

HET ROKIN TE AMSTERDAM.
DE VOORZIJDEN VAN DE BEURS, BEURSPLEINTJE.
(Staalgravure van V. Bins).

aanwezigheid van de kleine of Boerenvischmarkt, vóór deze naar de Nes, op de voormalige vleeschmarkt, verplaatst was. En ook tijdens en na deze officieele verplaatsing konden de mannelijke en vrouwelijke vischverkoopers van dit hun geliefde hoekje bij de Beurs — wij moeten hier straks nog even op terugkomen — niet scheiden; zelfs in 1772 wordt nog van de Boeren- of Amderveensche vischmarkt gesproken.

Vóór de Nieuwezijds kapel — Zeeman kan het ons met zijn ets schilderachtig bewijzen — lagen de Haagsche, Delftsche en Rotterdamse veerschuiten. Oudtijds liep de kapel niet door tot aan 't Rokin, maar te midden van de rij huisjes die er vóór gebouwd waren, was een poortje uitgespaard voor de kerkzoekers. En vlak voor de voormalige Heilige Stee lagen, hoe kon het anders, de kappellen van den satan, zooals de drankbestrijdende predikanten van dien tijd het gaarne noemden, in den vorm van het Haagsche veerhuis (1689), het Rotterdamsche veerhuis (zelfs nog in 1813), het Wapen van Rotterdam (dat in de 18de eeuw een tabakswinkel geworden was) en het Wapen van Delft, waar te voren de drie Spiegels hadden uitgehangen.

Nog vinden wij vóór de Spaarpotsteeg het Arnhemmer veer — de reeds genoemde toren en 't Hof van Aarnem hebben we ons al aan herinnerd — terwijl het op marktdagen bovendien wegelt van dorpsschuitjes uit den omtrek.

Toch meene men niet, dat goeode burgers van dit terrein vol eigenaardige geuren, geruchten en bedrijvige rompslomp een afkeer zouden hebben als woonplaats. Dat konden tal van welgebouwde huizen anders vertellen. Nog pronkt er, op den top van nu Rokin 64, de Moor met de pijl, overblijfsel van het „overkuntstigh stuck werk” dat in 't midden van de zeventiende eeuw Melchior Fokkens in verrukking kon brengen en dat toen was „eene ijsere traly, deur-vlochten met sierlijk loofwerk en geestige krullen, alles met de hamer gewrocht, ja, zoo net, dat men 't zoo niet zou kunnen gieten. In het midden staat een moor met een pijl in de hand, en hij vertelt er ons bij dat dit werkstuk „gewrocht” is van een Amsterdamschen smid, „Wouter Geurtzen, die in zijn leven veel konstrijk werk gemaakt heeft, niet alleen in uurwerken, maar ook in ijsere traliën met loofwerk en krullen doorvlochten, ja

HET ROKIN TE AMSTERDAM.
DE BEURS ONDER SLOOPERSHANDEN IN MAART 1837.
(Gekl. tekening van K. Karssen. Gemeente-atlas, Amsterdam.)

selfs voor uytheemsche Princen als Sweeden en andere.” De eigenaar van dit huis moet dus iemand gemeest zijn, die evenmin van geld als van kunstmin ontbloot was, om meester Wouter zulk een sierstuk op te dragen. Een paar huizen verder, op den zuiderhoek van de Duifjessteeg, woonde in 1645 burgemeester Albert Bas; wat meer naar de Beurs, waar de reeds genoemde „drie Spiegels” uithingen, was het huis van een magistraat uit het wijdvertakt Spiegel-geslacht en recht tegenover de Kapel liet Ameltonck Leeuwen zich in 1646 een heerenhuis bouwen door Vingbooms. Voeg daarbij de vele rijke winkeliers, die de omgeving van de Beurs telde, waaronder de juwelier Isack Lutma, in het Juweel, zeker wel een lid van de vermaarde graveurs- en goudsmedenfamilie van dien naam. En in deze zelfde Beursstraat, in de Twaalf Uren, vinden we ook de oude Gerard Brandt, vader van den aankomenden beroemden historieschrijver en dichter, die liever het hart van Van Baerle's dochter opwond, dan de klokken en horloges van zijn vader. De oude man heeft het zeker meer dan druk; zoo lang als hij werk heeft om iets af te leveren, kunnen de klanten niet wachten. Zelfs heeft hem Jan Six van Chandelier, de rijke koopman en drogist uit de Vergulde Eenhoorn in de Kalverstraat, al een standje op rijm toegezonden! Hoor hem te keer gaan:

Hoe dikwils, Brand, zal ik u stoep verslijten
Om mijn opaal, waarin ghij d'uuren telt
Met radjes van latoen? 1) is 't noch ontstelt?
... Maar kont ghij niet verdraagen dat verwijten?
Zoo help mij voort, en salf mijn langh verdriet.

Nu, zulke rijmende klanten zijn de gevaarlijkste niet, zal de oude Brandt gedacht hebben en... Gerard junior kon er allicht nog iets van leeren.

Zoo werkt en krioelt hier in den gulden tijd alles om de oude Beurs in bonte mengeling dooreen, en als dan Meester Jakob van Noord het klokkenspel van den Beurstoren doet weerklinken in ernstige of vroolijke vooisen en

...de koopliën, op de rijke Beurs,
Die bleeker sorgen schier verstikken
Om 't goed, en harten vol getreurs,
Door zijn gespeel weer komt verkwikken,

dan leeft het heele Rokin mee. Men neuriet de liederen mee die de lucht in 't rond doen trillen, zoodat de dichter Dullaart (die onzen man Jacob van Oort noemt) het uitroept:

Gij blaakt mijn geest met ziel-vermaak,
Wanneer gij van de Beurs haar toren
Uw klokke-spiel met hemel-smaak
Aan d' Amsteldamsche Jeugd laat hooren.

De Beurs van de Keyser beheerschte in waarheid het heele brok Rokin van Dam tot Langebrug, en met het verdwijnen van „s' Waerelds Koopslot” zou dan ook het gansche karakter van dit stadsdeel veranderen. Want aan de glorie van het roemruchte gebouw zou een eind komen. Al verzekerde Von Zesen in zijn tijd ook: „es ist so stark in einander gefüget, dasz es unverganglich scheineth” en al herinnerde Loots, zooveel later, eraan dat de Beurs

...onder 't krijgsrumoer van schokken wist noch dreunen,
Maar, hard als diamant, het woest' geweld ten spijt,
Des schenders bijl weerstond en 't wrijven van den tijd,

't bleek ten slotte juist „het wrijven van den tijd”, dat onvermijdelijk „des schenders bijl” moest aan 't werk zetten. In 1836 besloot de Raad, na grondig onderzoek, de Beurs wegens bouwvalligheid te doen afbreken, en het volgende jaar — wij zien het op de aquarel van Karssen — speelden de sloopers er baas. De „vruchtbre acker, gront van steen” had aan de vruchtbaarheid een eind zien komen en maar weinig steenen ervan zouden tot het nageslacht blijven spreken. Een latere „hulpbeurs”, een primitieve, met planken afgebakende ruimte, zou als een parodie nog op de oude plek verrijzen, zoolang tot de Beurs van Zocher, op den Dam, gereed zou zijn (1845), maar het Rokin zou zijn oude dagen, waarin de Beurs van Keyser domineerde, niet terugzien.

Een oogenblik heeft onze grootste schilder kans gehad een plaats voor zijn monument op de vrijgekomen Beursplaats te krijgen en men had het daar reeds het Rembrandtsplein genoemd — maar na rijp beraad scheen hij zich toch beter op de voormalige Botermarkt thuis te gevoelen. Trouwens, van kunst en kunstenaars — we herinneren ons slechts Carel Savoy en nog enkele andere schilders van den tweeden en derden rang als Rokinnens — heeft ons Rokin steeds weinig plezier gehad; het was de genius van handel en niiverheid die het hoofdzakelijk tot groei en bloei bracht.

CORN. J. GIMPPEL.

1) Geel koper.

(Wordt vervolgd.)

Foto C. Steenbergh.

JONGE LIJSTERS, DOOR DE MOEDER VERLATEN,
SCHREEUWEND OM VOEDSEL.

DE PANAMAKANAAL-TENTOONSTELLING TE SAN FRANCISCO IN 1915.
HET FEESTGEBOUW.

RIVIERGEZICHT.

STEL u voor: een begrasd walletje aan den oever van een onzer groote rivieren. En zet u daar in verbeelding met mij neer, om het uitzicht te genieten. Groene weiden, met zwartbonte koeien, hoog opgaande iepen en popels en potsierlijk geknotte wilgen, — wij kennen dat alles en hebben het lief als onafscheidbaar van de sfeer, waarin wij zijn opgegroeid. Maar het is vooral het water, dat onzen blik trekt.

Een panorama zonder water heeft voor ons oog iets beklemmends. Toen ik, een paar jaar geleden, te Fulda was, waar onze Koning Willem I, eer hij onze Koning werd, een korten tijd (1802—1806) als „Vorst” regeerde, — liet mij de gedachte niet los, hoe de afwezigheid van bevaarbare wateren hem daar moet getroffen hebben. Zuiver drinkwater was en is er genoeg: levend water uit bronnen en beken; en de Fulda maakt heel mooie kronkelingen door het heuvelachtig-boschrijk landschap. Maar dat smalle riviertje is ten eenenmale onbevaarbaar; en de energieke prins, die in dit achterlijke landje zooveel vernieuwingen aanbracht, kon er zelfs niet aan denken, daar, al waren het maar trekschuiten in te voeren!

Bevaarbaar, ja, dat dient een watervlak te zijn, ¹zal het voor Nederlandsche gevoelens aan de eischen der bekoorlijkheid voldoen. Dat is waarschijnlijk omdat wij het onwillekeurig in de eerste plaats begroeten als een middel van verkeer, van verbinding met ver afgelegen streken, m.a.w. een waterweg. Als zoodanig wekt het een gevoel van ontspanning; aan den waterkant beseffen wij dat de wereld groter is dan het kleine stukje, door onzen horizon omspannen. Een stad aan een rivier gelegen acht zich, terecht, in vele opzichten bevoorrecht boven eene even groote, in waterloos binnenland.

En van hoeveel meer belang was dit voorrecht vroeger, toen het verkeer te water zoo goed als het éénige was!

Ons Rijn—Waal—Maas gebied heeft, sinds den tijd der Batavien, heel wat veranderingen ondergaan. Natuur en mensche-lijke wilskracht hebben elkaar afgewisseld in het aanbrengen van wijzigingen. De rivieren slibden klei aan, welke vruchtbaarheid de menschen uitlokte, landbouw en veeteelt te drijven. Dan, plotseling, kwam er een overstroming, die alles verwoeste, wat met moeite verkregen was. Men wierp dijken op, hoe langer hoe hooger en sterker; maar het water, en vooral het ijs maakte dijkbreuken. Af en toe koos zich de vloed, in arren woede, een geheel nieuwe bedding. Als wij de kaarten van onderscheiden eeuwen met elkander vergelijken, blijkt de onderlinge verhouding van land en water heel wat geschommeld te hebben. Waarlijk, het kort-en-krachtig „Luctor et Emergo” is niet alleen op Zeeuwen, maar op het gansche alluviale Nederland van toepassing!¹)

Doch tusschen al die worstelingen door, hebben onze rivieren, op de enkele weken na dat zij bevroren waren, steeds tal van vaartuigen getransporteerd. De eerste uitgeholde boomen en saamgevoegde vlotten mogen nauwelijks dien naam verdiend hebben, zij hadden in hoofdzaak eenzelfde bestemming als de moderne vracht- en passagiers- en sleepboten. Tusschen deze twee uitersten in, heeft ten allen tijde het zeilschip een gewichtige rol gespeeld op Rijn en Lek en Maas en Waal en IJssel. Al wordt de zwaarste arbeid meer en meer door de stoom aan de zeilen ontnomen, toch zullen deze wel nooit heelemaal uit ons vaderlandsch gezichtsveld verdwijnen. De wind als gratis drijfkracht is altijd goedkoper dan steenkolen. Voorshands ten minste vertoonen er zich steeds ettelijke in statige werkzaamheid: stroom-opwaarts langzaam, stroom-afwaarts heel wat vlugger;

hoe vlak hier de bodem zij, maakt dat nochtans een belangrijk verschil: en in hunne driehoekige bruinheid of blankheid vormen zij een sieraad van het element, waarin zij zich bewegen!

Houdt, door allerhande vaartuigen, de rivier, in zijn lengte, de gemeenschap gaande tusschen betrekkelijk verre afstanden, niet minder levendig is het verkeer in de dwarste, tusschen haar beide oevers.

Naarmate de bruggen verder uit elkaar liggen, zijn de particuliere roei-bootjes talrijker. En daar, welk een gewichtig ambt vervullen de publieke overtocht-gelegenheden: de veeren.

Hoe onvermoeibaar is zoo'n veerpont!

Voor zoo ver zij niet een kwartiertje, heel bescheiden, met hare trawanten, de gierbootjes, op voorbijvarende schepen ligt te wachten, gaat zij vice-versa, van den vroegen morgen tot den laten avond vice-versa. De veerman vat zijn baantje kalm op. Trouwens, zwaar trekwerk, zooals op menigen kanaalpont, wordt er van hem niet gevergd: die moeite neemt de rivier zelve hem af.

Een gierpont representeert een overzetmethode, die men bijna elementair zou willen noemen, als er niet reeds

zooveel menschelijk vernuft nodig geweest was om door middel van aan kettingen drijvende schuitjes, de natuurlijke strooming der rivier dienstbaar te maken aan het gewenschte doel.

In plaats van „elementair” zullen we dan maar zeggen: „voorvaderlijk”. Hoe lang zulke gierponten in ons land al bestaan hebben, is waarschijnlijk een historisch vraagstukje, dat zich verliest in een datumloos verleden. Maar dat het bedrijf, in zijn tegenwoordigen toestand, meer dan een eeuw oud is, daarvan getuigt op zoo'n bewegelijke brug een, in een lijstje, achter glas opgehangen „Reglement wegens het Veergeld, vastgesteld in October 1789”. Daarop worden vermeld, behalve alle voorkomende rubrieken van twee- en vierbeenige passagiers (waarvan alleen

¹) Zeer onderhoudend is deze geschiedenis samengevat in een interessant boek: „De ontwikkeling van Nederlands Landschappen”, door Dr. W. L. Bouwmeester ('s Gravenhage, Van Cleef, 1911).

DE PANAMAKANAAL-TENTOONSTELLING TE
SAN FRANCISCO.
GEDEELTE VAN DEN PALMHOF MET EEN DER TORENS
VAN DE TOEGANGSPOORT.

DE IN BRITSCH-INDIË ZOO BELANGRIJKE KATOENOGST WORDT OP EEN VOERTUIG, ALS HET HIERBOVEN AFGEBEELDE, GETROKKEN DOOR KLEINE OSSEN, NAAR DE STATIONS GEBRACHT.

„zuigende lammeren” en „veulens, de moeder naloopend” vrij zijn) „een Caros, Calèche, Berline, Charet, of zodanige rijtuigen vervangende”. Daarvoor moest betaald worden, naarmate ze met twee, drie, vier of zes paarden bespannen waren, van veertig centen tot een gulden. Eerst kort geleden, in 1912, heeft men noodig geacht hier een „Aanvulling” aan toe te voegen, betreffende rijwielen en automobielen.

Zullen wij, te voet, even vijf cents aan een retourtje versnoepen? Kijken hoe onze oever er, van den overkant af, uitziet?

Het veerhuis, met zijn rij geschoren linden vóór den ingang, heeft veel van het traditioneele „huis”, dat ons weleer, bij het schimmelspel, tot zulke gewaagde pepernoten-speculaties placht te verleiden. Alleen staat er naast de deur, in plaats van een voederbak voor paarden, een hulpkast voor fietsers. Want het is een, tamelijk primitief, Bondshotel van den A. N. W. B.

Altijd door, en vooral op marktdagen van naburige steden, is zoo'n veerhuis een gemakelijk centrum van landelijke drukte. Heel landelijk; want het is, van nature, niet veel anders dan een boerderij, met de daaraan verbonden bedrijvigheid. Het pleintje, voor „opstekende” passanten bestemd, is begrensd door een wei, waar een half dozijn kalveren, in gelukkige onbewustheid van de anti-vegetarische bedoeling hunner opvoeding, een jong, levenslustig bestaan leiden. Hetzelfde kon men zeggen van het troepje kuikens, in vrijheid rondkrioelend, maar altijd dicht genoeg bij moeders vleugels, om daaronder desnoods bescherming te vinden; een heel wat zoeter jeugd dan hunne broedmachinerasgenootjes hebben!

Vlak voor ons heen fladderen twee witte kapellen. Koolwitjes, door ervaring en wetenschap gebrandmerkt als schadelijke insekten. Misschien konden wij ze vangen en verpletteren en daarmee een dienst bewijzen aan de omliggende moestuinen. Maar wij doen het niet: wij voelen te veel sympathie voor alle scheepsel, dat dezen mooien dag, elk op zijn manier, geniet.

Beurtelings slaan wij rechts en links gade, wat het varieerend diorama levert. En af en toe tracht onze blik de eindeloze ruimte van het uitspansel te peilen. Er zijn juist genoeg witte en lichtgrijze wolkjes, om steunpunten te bieden aan ons oog, waar het zijn weg zoekt door het onmetelijke blauw, — heel zacht-licht in de laagte, met onmerkbaar stijgende helderheid. Als het niet zoo'n verbijsterende tegenspraak was, zouden wij willen zeggen: hoe hooger, hoe dieper!

GEERTRUIDA CARELSEN.

DE GEHEIMZINNIGE VIOLIST.

(Vervolg van blz. 271.)

Aldus woedde de storm met onverminderde kracht voort, en al dien tijd bleef ik aan de zijde van mijn meisje, haar sussend en geruststellend zoo goed ik kon.

Het werd middernacht. Een, twee, drie uur! O, die eindeloze uren! Zou de storm dan nooit ophouden met bulderen en de vreeselijke zee zich dan nooit weder leggen? Hoe eentonig werd het geluid van het kraken van de voegen van het schip! Hoe eindeloos leek het rollen en stampen.

Dien storm zal ik niet gemakkelijk vergeten, want hij duurde twee volle dagen, gedurende welken tijd wij beneden werden gehouden. Ik wist zeer goed dat wij gedurende den tweeden nacht van den vreeselijken storm groot gevaar liepen te zinken. Inderdaad geloof ik dat ieder zich hiervan bewust was, behalve Rosemary, die ik al dien tijd in haar kajuit hield, en die enkel door Calvert en mij werd verzorgd.

Zoolang de storm duurde, was Theresa vreeselijk zeeziek, en tot op dezen dag geloof ik, dat dit enkel door angst veroorzaakt werd. Jeans ging haar verscheidene malen opzoeken, en rapporteerde bij zijn terugkomst dat zij vooruitging. Telken male had zij groote bezorgdheid voor hare meesteres aan den dag gelegd, en eenmaal vroeg zij aan Jeans of hij dacht, dat Miss Calvert er misschien toe te krijgen zou zijn, om een medicijn tegen de zeeziekte in te nemen; zij kende er een, dat onfeilbaar was, zooals zij zeide. Het medicijn bestond in een smakeloos poeder, en enkele van deze poeders had zij in haar bagage.

„Maar”, had Jeans haar gevraagd, zooals hij mij met een grijnslach vertelde, „als je medicijn zoo onfeilbaar is, hoe komt het dan dat je zelf zoo ziek blijft?”

„Omdat de poeders niet meer werken als je er een zeker aantal van ingenomen hebt”, zei hij dat zij dadelijk geantwoord had, en ze had er bij gevoegd, dat zij er zelf al te veel had ingenomen.

„Als ze daar weer over begint, Jeans”, zeide ik op zachten, doordringenden toon, „zie dan een paar poeders van haar los te krijgen, en breng ze dan bij mij. Ik wou dat je dat al gedaan had, toen ze met dat voorstel aankwam. Ik wilde die remedie tegen zeeziekte wel eens zien, om haar te laten analyseeren.

(Wordt vervolgd.)